

שש ערי מקלט תהיינה לכם" — שענינם הוא "לנוס שמה כל מכה נפש בשגגה"⁸⁵:

כיון שישנו זה ש"יורד ומתעורר ועולה ומרגיז כו", "הוא השטן הוא יצר הרע כו"⁸⁶, ורוצה גם להיות "גואל הדם" לאחר שיפסקו עונשו למיתתו, שאז לא תהי' לו אפשרות לעשות תשובה ולתקן את אשר חטא ופשע —

הנה על זה נתנו "שש ערי מקלט", שהם מציילת לפי שעה מעונשו מות של "גואל הדם",

וכן יש לו זמן לקיים את הששה מצוות שחייבן תמיד, שזהו כללות הענין דעבודת ה' ע"י אהבה ויראה, אמונת ה' ויחודו כו', וע"ז מתקשר עם אחדות הו"י שהיא למעלה מכל עניני התחלקות פרטים, ולאח"ז ממלא את כל אשר חסר ועבר ופשע ע"י העבדות חטאים ופשעים, ע"י ההמשכה מכו"י "נושא עון ועובר על פשעים"⁸⁸.

ית. אמנם, בכרי שחונקל להיות העבודה בהצלחה, יש צורך שהעבודה תהי' בשמחה — שהרי לולי זאת, כיצד יכול לגשת לעבודה, בכורו מעמדו ומצבו שנעשה נפרד עי"ז שעבר על רצון מלך מלכי המלכים הקב"ה, וכפרט שבנוגע למלך אחא בנמיה"⁸⁹ שאפילו מאן דמחוי במחוג קמי מלכא דינו למות, ועאכרי"כ כאשר עובר על ציווי המלך, אחא שהי', אפילו ציווי קל.

וכרי לכרא לידי שמחה — הנה העצה לזה"⁹⁰ להזכר שיש בקרבך נשמה שהיא "חלק אלקה ממעל ממש"⁹¹, והקב"ה נתן לו את האפשרות למלאות רצונו ולתקן עי"ז את כל אשר החסיר, וכיון שכן, הרי איך לך שמחה גדולה כ"שמחת הדייט ושלפ אנשים בהתקבחותו למלך כשר ודם המתאכסן ורד אתו עמו בביתו, וק"ו לאיך קץ לקרכת ודירת מלך מלכי המלכים הקב"ה"⁹².

ומזה מוכן שאיך זה זמן להיות בעצבות ואפילו לא במורדות"⁹³ מצד היותו עני ושלפ וכרו כחלית — שהרי הנהגה זו גופא תהי' בידיו המלך, דכיון שאינו מקבל פניו בשמחה גדולה ביותר, מראה הוא ככל שאינו

(90) ראה גם תניא פל"א.

(91) שם פל"ב.

(92) שם פל"ג. וראה גם פמ"ו.

(87) ב"ב טו, א.

(88) מוכה ז, יח.

(89) תנינה ת, ב.

בשגגה" — כיון שענין המצוות הוא תיקון "עטיו של נחש", המקור לכל החטאים, שזהו"ע "מכה נפש בשגגה":

כאשר אדם עובר על רצון הכורא, נעשה נפרד מן הכורא, כביכול, לפי שעה — כמו באדם המתחזק, להבדיל אלף אלפי הכלות לאיך קץ, שכאשר עובר על רצון אביו או רבו, נעשה נפרד מאביו ורבו לפי שעה.

וכיון שענין החיות הוא ע"י הדביקות בהקב"ה, כמ"ש"⁹⁴ "ואתם הורכבים בה' אלקיכם (ועי"ז) חיים", הרי מוכן, שכאשר נעשה פירוד, העדר הדביקות, אזי נחסר ענין החיות, שזהו"ע "מכה נפש".

אלא שענין זה הוא באופן ד"מכה נפש בשגגה":

בנוגע לחטא עה"ד מקור כל החטאים, מצינו הצטדקות — "הנחש השיאי ואוכל"⁹⁵, היינו, שהי' זה ע"י הפיתוי של נחש הקדמוני, אבל לולי זאת, לא הי' עולה על הדעת לעבור על רצון הכורא.

אצל יהודי לא יכול להיות מציאות של עבירה באופן של מו"י באמת, ואיך זה אלא באופן ד"הנחש השיאי", שלכן "נזמה לו שבעברה זו עוררו בהדותו ואיך נשמתו מובדלת מאלקי ישראל"⁹⁶, אבל אם הי' יודע את האמת שעיי"ז נעשה נפרד ממקורו וחיותו, לא הי' עובר העבירה. ולכן, כאשר בא לידי נסיון בדבר אמונה, שאז לא שייך שיטעה לחשוב שיכול לעבור ע"ז ולהשאר מאמין בה' — אזי מוסר נפשו על קודש השם"⁹⁸.

ומה שלפעמים יכול להיות באופן אחרי"ס — מכואר כזה שהטעם הוא לפי שנפסק משרשו מלכתחילה, ולכן, מה שמבין בשכלו שעיי"ז הי' נפרד, אינו חודר ככתותיו הפנימיים, כיון ש"ראשו" (הרוחני) נפסק מרמ"ח אבריו כו'.

אבל לולי זאת — הרי ישנו הכלל "איך אדם עובר עבירה אח"כ נכנס בו רוח שטות"⁹⁹, שזהו"ע ד"מכה נפש בשגגה".

ית. וזהו שה"ששה מצוות שחייבן תמיד" (דהיינו כללות ענין העבודה בענין התנו"ע שיושמשך כל זמן שאיך מצוות בטלות), "סימנם

(81) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר"ע.

ספ"ד.

(84) שם פ"ח"ט.

(85) ראה גם לק"ש ח"ט ע' 113. ח"י"ז ע.

301 וכתורה 50 שם.

(82) בראשית ג, יג.

(83) תניא פ"ד.

(86) מטה ג, א.

זו רק שמחה שהיא "עד זלא ידע" — שאינו יודע ואינו מרגיש את השמחה עצמה; הוא שקוע כל כך בשמחה עד שאינו מרגיש כלל.

וכיון שהשמחה זחרדש אדר היא בגלל ש"החודש אשר נהפך גוי", שגשגה "אורו המן" ו"כורן מרדכי" — הרי על-כרחו שהשמחה דפורים שהיא בהוספה על השמחה שבכל ימי החודש, יכולה להיות רק באופן ששוכחים אפילו על "אורו המן" ו"כורן מרדכי"!

ונמצא, ששמחת פורים היא באופן שלא זו בלבד שהשמחה היא מצוה, אלא שהמצוה דשמחה היא באופן שלמעלה ממדידה והמבלה ושכל האדם, שמחה מצד עצם הנפש שלמעלה מטעם ודעת, שלכן היא באופן של "לא ידע", שאינה נוגשת בידיעה.

כא. וכענין זה יש מעלה אפילו לגבי עניינים שהם למעלה משכל ודעת האדם:

ובהקדמה⁹⁷: — שיש מצוות שאינם חלויים בשכל וידיעה, וארובה, כל קידום אינו אלא שלא בדעתו וקא, כמו מצות שכחה, כמ"ש⁹⁸ "כי תקצור גו' ושכחת עומר בשדה", שמצוה זו יכול האדם לקיים שלא בדעתו וקא, שהה"א הוא יודע אודות העומר — איך זו שכחה, וכמילא, אינו מקיים מצות שכחה.

וכמו שמצינו בתוספתא⁹⁹ "מעשה בחסיד א' ששכח עומר בתוך שורו, ואמר לבנו צא והקריב עלי פר לעולה ופר לשלמים, אמר לו, אבא, מה ראת לשמות בשמחת מצוה זו מכל מצוות שבחורה, אמר לו, כל מצוות שבחורה נתן המקום לדעתו, זו שלא לדעתו, שאילו עשינוהו ברצון לפני המקום לא באת מצוה זו לדיעו. קבע לו הכתוב ברכה".

ועד"ז בנוגע למינוי לנשיאות, שצריך להיות דוקא באופן שאין הזכר לדצונו וכורח ממנו, כמאד"ל⁹⁸ כל הכורה מן הכבוד הנכבד ודוף אחריו.

(כ"ק ארמ"ר של"א"א אמר בדרך צחות:) ישנם כאלו שמצד תחבולות היצה"ר בורחים הם מן הכבוד באופן שמביטים לאחוריהם לראות אם הכבוד רודף אחריהם... שמה יכרה רחוק יותר, ואז עלול לאבד את הענין לגמרי... ועל זה אמר חז"ל בסוף מסכת סוטה בנוגע

(97) פאה פי"ג יג.

(98) ראה עירובין יג, ב. תחומא ויקרא ג.

(95) בהבא לקמן — ראה לקו"ת ברכה

צט, ב ואילך.

(96) תצא כד, ט.

מער"ד את החשיבות והעילוי שבהתקבכות למלך המתאכסן ודר אתו עמו בכיתו:

וענין זה נזכר בדברי הרמב"ם הג"ל (ס"ה) "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הא-ל שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפטר ממנו. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמחה לפני ה' כו'".

יט. אמנם, בענין השמחה גופא ישנם כמה דרגות (כ"ל ס"ה):

(א) "עבדו את ה' בשמחה" — ששמחה זו מכוסה בעבודה וטפלה אלי, שהרי העיקר הוא העבודה (קיום התומ"צ), אלא שהעבודה צריכה להיות בשמחה, היינו, שהשמחה אינה אלא האופן שבו מקיימים את המצוות.

(ב) "מועדים לשמחה" — שהשמחה בי"ט היא גלוי, והשמחה עצמה היא מצוה ודבר עיקרי. אבל אעפ"כ, השמחה היא שמחת החג — בענין של מצוה.

(ג) "משנכנס אדר מרבין בשמחה"⁹⁹ — ששמחה זו אינה מסוככת כסיבת איזה דבר מצוה, אלא "מרבין בשמחה" — אינו שמחה שחה", גם שמחה בענין הרישות [ע"ד הדוגמא שהובאה בנמרא' מ"בין של שמחה" — "הבונה בית חתנות לכנו", ו"נטיעה של שמחה" — "הנוטע אכורונקי (איל) שצילו נאה] של מלכים", כי העיקר היא השמחה.

(ד) שמחת פורים — "חייב איניש לבסומי כפוריא עד זלא ידע בין אורו המן לכרוך מרדכי".

כ. והענין כזה:

כיון שפורים הוא הנקודה הפנימית שפעלה את הענין ר'זנהפוך הוא⁹⁹ בכל החודש, להיות "החודש אשר נהפך גוי", שלכן "מרבין בשמחה" — הרי מובן שבפורים עצמו צריכה להיות איזה הוספה על ה"מרבין בשמחה" שבכל חודש אדר.

וכיון שכן, הרי אם השמחה דפורים חרי' כמדירה והגבלה — אין זו הנקודה דפורים, אלא זהו ענין חזיב שנוכל ב"מרבין בשמחה" שבכל ימי חודש אדר; ומה שיכולים להוסיף שלא נכלל ב"מרבין בשמחה", הרי

(94) אסור ט, א.

(93) תענית כט, טע"א.

ש"לילה"היה היתה אודה ושמחה וישוון ויק"ם¹⁰⁶, ועד ש"רכים מעמי הארץ מתהיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם"¹⁰⁴.

ופועלים שענין זה נעשה הכנה לגאולה — "מיסמך גאולה לגאולה"¹⁰⁵, גאולת פורים לגאולת פסח, וכנוגע לענינו — שמגאולת פורים באים מיד להגאולה שעל"י נאמר¹⁰⁶ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו.

* * *

כג. דובר לעיל (ס"ב), וכן הוא פשוט הוי"ן ע"פ נגלה, שאע"פ

ש"חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין אורז המן לברוך מרדכי", דבר פשוט הוא שבנוגע לפועל צריכה להיות ההנהגה באופן ד"אורז המן" ו"ברוך מרדכי", היינו, שעניני המן (עניני רע) הם באופן ד"אורז", שהם מופרכים אצלו ומתרחק מהם בתכלית, ועניני מרדכי (עניני טוב) הם באופן ד"ברוך", שהם כרוכים ויקרים אצלו, וודף אחיהם, ומתהדר בהם בכל מיני הודר.

ולכאורה: כיצד יכולים להיות שני הענינים יחד — להיות במעמד ומצב ד"לא ידע בין אורז המן לברוך מרדכי", ואעפ"כ להיות לומר תורה ומקיים מצוות, בידינו ש"אורז המן" ו"ברוך מרדכי"?!

כד. ויזכר בהקדים מעלתו של איש הישראלי, שהקב"ה נותן לו כחות לעמוד בכל הנסיגות והעלמות וההסתרים, ושיוכל להיות יהודי לומר תורה ומקיים מצוות; אלא, שיש מי שאצלו הרי זה לכתחילה בדרך הישר, ויש מי שאפשר שחטא ופגם ועבר את הדרך, ומ"מ, מוכסח גם הוא שלא ידח ממנו נדח¹⁰⁷.

[ולמעשה, שענין זה נוגע לכל ישראל, מהקטן שבקטנים עד לגדול שבגדולים, שהרי מצינו ש"הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה"¹⁰⁸, ולא עוד אלא ש"חוט השערה" אצל צדיקים יכול להיות נוגע יודו מאשר "עכותות העגלה"¹⁰⁹ אצל אדם פשוט, ולכן יש צורך להבהיר שגם צדיקים ישוכו בתשובה כמורידה עצומה כ"י על ענינים

(107) ע"פ שמואל ב' יד, וראה תניא

ספ"ל"ט. הל' ת"י לאורה"י פ"ד סה"ג.

(108) יבמות קכ"א, ב ובפ"ש"י.

(109) ישעי' ה, יח. וראה סוכה נב, א.

(104) אסתר ה, יד.

(105) מגילה ו, ב.

(106) מרכ"ו, טו.

לעקבתא דמשיחא": לפני הדור כפני הכלב" — כיון שטבעו של כלב שבורח מפני בעליו, אבל, בכל רגע מחזיר ראשו לאחוריו לראות אם בעליו רואה אותו והולך אחוריו...].

אמנם, בענינים הנ"ל צריך להיות איהו אחידה לענין השכל והידיעה, בדרך שלילה עכ"פ: מצות שכחה — שייכת דוקא כשיודע שנמצא בשדה ועוסק בקצירה, ובאותו מין דוקא¹⁰⁹, משא"כ כאשר אינו עוסק כלל בקצירה בשדה אזי לא שייך קיום מצות שכחה. ובענין הנשיאות — יודע הוא מענין הכבוד, אלא שבורח ממנו, ופעולת הכרחה עצמה היא בטעם ודעת.

ואילו בפורים יש הוספה אפילו לגבי הענינים הנ"ל — שהענין ד"לא ידע" הוא לא רק כפרט אחד, אלא באופן ש"לא ידע" לגמרי: "לא ידע בין אורז המן לברוך מרדכי", היינו, שאינו יודע כלל במה המדובר... והר"ע המס' דפורים שמצד עצם הנשמה שלמעלה מטעם ודעת לגמרי. וכענין זה יש מעלה בפורים אפילו לגבי יהוה"פ, כדאיחא בתקוניו זה¹⁰⁰ שיום-הכפורים הוא "כפורים", בכ"ף הדמיון — כי, גם העבודה דיהוה"פ היא למעלה מטעם ודעת, ענין המס' שמצד עצם הנפש (שלכן הוא "יום אחד"¹⁰¹), אבל עניניו תופסים מקום עדיין ויכולים לכלכל, ולכן אסור באכילה ושתי' וכו', ומעלת פורים היא "עד דלא ידע", וכמו בגמורם לזה — מצבם כל השנה שעמדו במס'ג, אף שעסקו במלאכה, אכילה ושתי' וכו'.

כפ. והנה, אע"פ שענינו של פורים הוא "עד דלא ידע בין אורז המן לברוך מרדכי", היינו, שידעא לגמרי מהענין ד"אורז המן" ו"ברוך מרדכי" — הרי זה פועל שמחה של חורה, באופן ש"חפץ במעשיהם של צדיקים"¹⁰², ובמילא, הרי זה ממשיך ופועל שהענינים של המן, עניני לעו"ג, יהיו באופן של "אורז", והענינים של מרדכי, עניני קדושה, יהיו באופן של "ברוך"¹⁰³.

ומשמחה פורים ממשיכים על כל השנה כולה שהענין ד"עברו את ה' בשמחה" יהי בשמחה גדולה ביותר, ועי"ז נעשית "עבודה גדולה" גם בלימוד התורה וקיום המצוות, ובאופן שרואים בגלוי לעיני כל העמים

(99) פאה ספ"י.

(100) תכ"א (נתיב). וראה ת"א מג"א צה,

סע"ד ואיל"ן. צט. ד ואיל"ן. קכ"א. א"ב. ובכ"מ.

(101) ראה ב"ר פ"ג, ת.

(102) ראה שם ספ"ב.

(103) ראה גם לק"ש ת"ג ריש ע' 923.

ועל זה מובא הדוגמא ומשל מדמותו של אדם הנראית כמראה, שאע"פ שלפי ראות האדם ישנו ציור של אדם שלם, הרי האמת היא שהדמות שבמראה אין לה רצון ועונג וכחוח כפני עצמם, וכפי שיתנהג האדם המביט במראה, כך תתנהג תמותת הנראית בהמראה. ודוגמתו בנמשל — ש"כמים הפנים לפנים כן לב האדם (החתחת) לאדם" (העלילת), היינו, שהאדם למטה אינו אלא כדוגמת דמות האדם העליון הנראית במראה.

ולהעיר גם מ"ש"ש¹¹⁹ "ה' צלך", "כצל שהוא פונה אחרי האדם, כך הוא ית' כביכול הצל שלך¹²⁰ אמנם, כדי לפעול שיהי' "ה' צלך", הרי זה עיי' שהאדם מהבטל ממצאו, שאין לו רצון משלו, ומתנהג כדרך ממילא כרצון הקב"ה (כנ"ל). ובלשון חז"ל¹²¹ "בטל רצונך מפני רצוני" (שעי"ז "יעשה רצונך כרצוני").

וזהו מ"ש בגמרא¹²² "אנא מחזיק טיבו לראשי דכד הוה מטא מרדים הוא כרע מורדו" — שאין זה מצד השכל, ואפילו לא מצד הרצון והעונג, אלא תעצמו ומאל"ו, שכן, להיותו "חלק אלקה ממעל ממש"¹²³, הנה כפי שמתנהג ה"עצם" כך מתנהג גם ה"חלק".

ומכל זה מוכן שאין סתירה בין התביעה "לכסומי עד ולא ידע בין אורו המן לכורן מרדכי", להנהגה ככל הענינים ע"פ רצון העליון.

כז. וזהו גם מ"ש"ג בפורים "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר¹²⁴, כפשוטו הענינים, שהרי "אין מקרא יוצא מיד פשוטו"¹²⁵, שמחה כפשוטה "עד ולא ידע"; וביחד עם זה פירשו בגמרא¹²⁴ "אורה זו תורה, שמחה זה יום טוב, ששון זו מילה, ויקר אלו תפילין" (כפירוש רש"י ש"על כל אלה גור") — דלכאורה אינו מובן: כיון שהוא שיכור (שהרי "חייב איניש לכסומי"), כיצד יכול הוא לקיים את כל הענינים שדרשו חז"ל על "אורה ושמחה וששון ויקר"¹²⁶?

וההסברה בזה — שאין זו סתירה, שהרי בשעת שמחת פורים מתגלה פנימיותו,

— כפי שהי' בימי הפורים, שכל בני ישראל, 'מנער ועד זקן טף

(121) אבות פ"ב מ"ד.

(122) ירושלמי ברכות פ"ב סה"ד.

(123) שבת סג, א, וש"י.

(124) מגילה טז, ב.

(118) משלי כג, יט. וראה תניא פמ"ז

(119) תולדות קצא, ה.

(120) תורה מקץ לוי, רע"ג. וראה בתור שם

(121) תוצאת תש"ט"ו) בהוספות סעי"ת. וש"י.

טוב (הוצאת תש"ט"ו) בהוספות סעי"ת. וש"י.

שאנים אלא 'כחוח השערה", אלא שבערכם ומורגנתם של הצדיקים מרקוק הקב"ה גם עליהם].

וטעם הדבר — כמזכור לעיל¹¹⁵ ש"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר¹¹⁶ ועמן גוי נצר מטעי מעשה ידי להתפאר¹¹⁷, וכיון שירדעים זאת, הרי מוכן ש"אע"פ שהטא ישראל הוא¹¹⁸, כיון שמצב זה אינו אלא לפי שעה, וטוב"ס ישוב בתשובה, ואז יתגלה מה שיש בו בפנימיותו.

וזהו גם פסק הרמב"ם בהל' גירושין¹¹⁹, שכל אחד מישראל, אפילו מי שעובר כמזיד על ציורי של בית-דין בישראל, אפילו ב"ד סמוכין ולמעלה מזה — יודעים אנו שבפנימיותו רוצה לקיים רצון הבורא במילואו ("לעשות כל המצוות ולהתרוקן מן העבירות"), אלא "יצרו הוא שתקפו", והיינו, שאין זה אלא אונס, שהוא קל יותר משונג (ששייך גם בנדר"ד, כיון ש"אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות") (כנ"ל טס"ז), שהרי שונג צריך כפודה¹²⁰, ואילו אונס רחמנא פטר¹²¹.

כה. והנה, "פנימיותו" זו (רצונו הפנימי של כל איש ישראל לקיים רצון הבורא) אינה קשורה עם שכל — שהרי מצד השכל יכול להיות מורד ח"ו, ואינה קשורה אפילו עם רצון וחוננו — שהרי יכול להיות שהרצון והתענוג של מותחים במקום אחר,

והיינו, ש"פנימיותו" זו היא למעלה לא רק מנחות פנימיים שבנפש, אלא למעלה אפילו מנח הרצון ונח התענוג,

והי"ע נקודת היהדות שישנה בכל אחד ואחד מישראל, והיא תמיד בשלמותה, ועל שם זה נקראים כל ישראל בשם "יהודים"¹²², כיון שיש בהם היר"ד בשלמות.

כז. ועפי"ז מוכן שאפילו כמעמד ומצב ד"לכסומי עד ולא ידע בין אורו המן לכורן מרדכי", היינו, ששכלו אינו פועל אצל, ואפילו הרצון והתענוג אינם פועלים אצל, בגלל היותו מבוסם — הרי כיון שמצד פנימיותו רוצה לקיים את רצון הקב"ה (כפס"ד הרמב"ם הנ"ל), מתנהג הוא בדרך מחילא כפי הכוונה והרצון העליון.

(110) בהמאמר פ"ג (לעיל ע' 101 ואילך).

(111) שם ט, כא.

(112) סנהדרין ר"פ חלק.

(113) שם מ"ד, רע"א.

(114) ספ"ב.

(115) פריש"י שבועות ב, א (ר"ה תולה).

(116) פריש"י נח ט, ה.

(117) ב"ק בת, סע"ב. וש"י.

(118) יאה תור"א מנ"א צא, ב, צג, א, צט.

(119) קכא, ד, ובכ"מ.

כט. בסיפור המגילה אודות הגט דפורים נאמר¹⁰⁴: "ורבים מעמי הארץ מתהיידים כי נפל פחד היהודים עליהם".

וכיון שכל פסוק במגילה (ועאכ"כ פסוק שכולל סיפור ענין שלם, כבנדר"ד) הוא חלק מהמגילה שהיא אחד מפי"ד כתבי קודש שבחזרה, ובפרט ע"פ דברי הגמרא ש"מגילה נקראת ספר¹⁰⁵, ו"צריכה שרשום כאמיתותה של חזרה¹⁰⁶ — הרי זה חלק בחזרה שהיא מלשון הוראה (בראיאת כזרה¹⁰⁷), שלמרים ממנה כיצד להנהיג כשנים שלאח"י, ובמילא מההוה גם פסוק זה (ורבים מעמי הארץ מתהיידים גר") הוראה לכל המקומות ולכל הזמנים, כיון שזוה"ע נצחי, ככל החזרה כולה שהיא נצחית¹⁰⁸.

ולכאורה אינו מובן: למאי נפק"מ ענה מה שה"י אז, ובלשון חז"ל¹⁰⁹ "מאי דההוה הוה"?

והנה, הרמ"א בפירושו למגילה הנקרא מחזיר יין, כותב: "ר"ל שמתהיידים ממה שמפחדים היהודים, והוא כי יראת שמים עליהם". אך צריך אין זה מתרץ את השאלה — למאי נפק"מ ענה, "מאי דהוה (ריב"ז שנים לפני"ז) הוה".

ובהכרח לומר שענין זה נוגע בכל מקום ובכל זמן — וכיון שנכלל (ע"י אנשי כנסת הגדולה) בכי"ד כתבי קודש, הרי זה ענין ש"צריך לדורות¹¹⁰.

ל. והענין כזה:

מבואר במדשדשיים¹¹¹ שכל המזירה הייתה רק מפני היותם "יהודים" — "כל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי¹¹², ואילו הרי מוחתרים על יהדותם, הייתה מתבטלת המזירה. ואעפ"כ, במשך כל השנה כולה עמדו כל בני ישראל בחנוכה של חסידותנו, היינו, לא רק ראשי סנהדראות, אלא כל בני ישראל. "מנער ועד זקן" ואפילו "טף ונשים", הן כפשוטם והן בידיעות ובאמונה, ולא רק ביה"כ ור"ה ושבתות וימים טובים, אלא גם בימות החול, שכודאי היו בהם כר"כ זמנים שעסקו בעניני פונסה ובעניני העולם.

132) ראה מגילה ר"י, א.

128) מגילה י"ט, א. וראה תר"א מג"א.

ק"ט, א. קכ"ד, א.

133) ראה מגילת סתרים אסתר ג, יג.

129) ח"ג נג, ב.

וראה גם תר"ם ח"ב ע"י 286. וש"נ.

130) תרי"א רפ"ח.

134) מגילה יג, א.

131) יומא ה, ב. ועוד.

ונשיים⁴⁵, עמדו בחנוכה של מס"ג, וכמסופר במדרש¹²⁵ אודות התנוקחות שאימתיהם הכיאו להם מאכל ומשקה וסירכו לאכול ולשתות ("שלשת ימים לילה ויום¹²⁶), באמרו: עם מודכי רכיני אנו, אם לחיים אם למות, היינו, שאפילו חינוקות שלא הגיעו לגיל מצוות, לענין של דעה, ה"י אצלם ענין המס"ג בגלוי, שהו"ע התגלות פנימיות הנפש —

ואו אין צורך להבהיר מאומה, כיון שמתנהג בדרך חסידא כפי המתחייב מצד ה"עצם" שהוא "חלק" ממנו.

כה. והנה, התכלית של ימי הפורים — ככל המועדים ויומי דפגרא — שענינם יומשר על כל השנה כולה.

וזוהי התביעה והבקשה והציווי — שגם לאחריו פורים, כש"יורדים" מהמעמד ומצד ד"לבטומי עד ולא ידע", ישארו בקיומם העניינים ד"אורה זו חורה", "ושמחה זה יום טוב" — בזמני הימים-טובים, שעל ידם נמשך על כל שאר הזמנים, שהרי ידע"ט הוא מקי"ש הזמן, "יששון זו מילה" — שהו"ע הכרית-כרית וההקשרות של כל עניניו לאלקות, "ויקח אלו תפילין" — שהוה כללות ענין קודם המצוות, כמאד"ל¹²⁷ "ההקשה כל החזרה כולה לתפילין", אשר, הכח לזה הוא מהענין ד"לבטומי בפורי"א, אע"פ שגמצאים אז כמעמד ומצב ד"עד ולא ידע".

והמורה מכל האמור כפשוטו הוא — שכאשר יוצאים מימי הפורים צריכים לקבל החלטה להוסיף במשך כל השנה בהעניינים ד"אורה זו חורה" עד "ויקח אלו תפילין", כללות המצוות, וכאופן שתי"י עבודה מתוך שמחה, "עבדו את ה' בשמחה".

וע"ז ממשויכ"ם גם בהעניינים הגשמיים, שתי"י שנה של "אורה ושמחה וישרון ויקר" כפשוטו.

[וניגנו ניגון התוערות, ולאחרי שסיימו לנגן, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בכת-שחוק: ניגון הנול ה"י ניגון של "העניית אסתר"... שהוא בערב פורים. ועתה יגנו ניגון של פורים! וניגנו ניגון שמת, ואח"כ התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן בעצמו ניגון שמת, כשמחה גדולה].

* * *

127) קידושין לה, א. וש"נ.

125) אסתר" ספ"ט, פ"ג, ד.

126) אסתר ר, טו.